

تعارض قاعده نفی سبیل و نفی عسر و حرج
در عرصه سیاسی و نظامی

www.ketab.ir

سید رضا قاسم زاده

سرشناسه : قاسم زاده، سیدرضا، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور: تعارض قاعده نفی سبیل و نفی عسرو حرج در عرصه سیاسی و نظامی / سیدرضا قاسم زاده.
مشخصات نشر: قم: انتشارات خویی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۲۴۱ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۸۹-۲۱-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۲۹ - ۲۴۱: همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: قاعده نفی سبیل

*Nafy-e Sabil formula (Islamic law)

قاعده نفی عسرو حرج

*Nafy-e osr-va-haraj formula (Islamic law)

فقه -- جنبه های سیاسی

Islamic law -- Political aspects

قوانین نظامی (فقه)

Military law (Islamic law)

رده بندی کنگره: BP۱۶۹/۵۲

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۲۴

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۷۵۷۱۵

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

عنوان کتاب:

تعارض قاعده نفی سبیل و نفی عسرو حرج در عرصه سیاسی و نظامی

نویسنده: سیدرضا قاسم زاده

ناشر: انتشارات خویی

صفحه آرای: حسن صدرایی نیا

قطع: وزیری، تعداد صفحات: ۲۴۱ صفحه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۸۹-۲۱-۵

نوبت چاپ: اول، تیراژ: ۱۰۰ عدد

تاریخ انتشار: زمستان ۱۴۰۰ شمسی

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۳
مقدمه	۱۵

بخش اول

مفاهیم و کلیات

فصل اول: مفاهیم	۲۳
گفتار اول: مفهوم تعارض	۲۳
۱. معنای لغوی تعارض	۲۳
۲. معنای اصطلاحی تعارض	۲۴
شروط تعارض	۲۶
گفتار دوم: مفهوم قاعده	۲۸
۱. معنای لغوی قاعده	۲۸
۲. معنای اصطلاحی قاعده	۲۹
گفتار سوم: مفهوم نفی سیل	۳۱
۱. معنای نفی	۳۱
۲. معنای کلمه سیل	۳۲

۳۴	گفتار چهارم: مفهوم نفی عسرو حرج.....
۳۵	۱. معنای عُسْر.....
۳۶	۲. معنای حرج.....
۳۹	گفتار پنجم: مفهوم سیاسی و نظامی.....
۳۹	۱. مفهوم سیاست.....
۳۹	الف: سیاست در لغت.....
۴۱	ب: سیاست در اصطلاح.....
۴۳	۲. مفهوم نظامی.....
۴۵	فصل دوم: کلیات.....
۴۵	گفتار اول: قاعده نفی سبیل.....
۴۵	أدله و مستندات قاعده.....
۴۵	۱. نفی سبیل در قرآن.....
۴۶	(۱) آیه نفی سبیل در آثار مفسران امامیه.....
۴۷	(۲) آیه نفی سبیل در آثار مفسران عامه.....
۴۷	(۳) آیه نفی سبیل در آثار فقهای امامیه.....
۴۸	نظر مختار: مطلق نفی سبیل.....
۵۰	۲. حدیث اعتلاء.....
۵۱	مقام اول: بررسی سند حدیث.....
۵۲	مقام دوم: بررسی دلالت حدیث.....
۵۴	۳. اجماع.....
۵۴	۴. وجوب تعظیم شعائر الهی.....
۵۵	۵. اعتبار عقلی.....
۵۶	گفتار دوم: قاعده نفی عسرو حرج.....
۵۶	مقام اول: مُفاد قاعده نفی عسرو حرج.....

مقام دوم: أدله و مستندات قاعدة.....	۵۸
۱-۲. نفی عسرو حرج در قرآن.....	۵۹
آیه حرج.....	۵۹
آیه عُسْر.....	۶۲
آیه وسع.....	۶۳
آیه إصر.....	۶۴
آیه طاقت.....	۶۴
۲-۲. نفی عسرو حرج در روایات.....	۶۵
۲-۳. اجماع.....	۶۸
۲-۴. دلیل عقلی.....	۶۹
مطلق حرج یا حرج شرعی.....	۷۰

بخش دوم

ماهیت حکم و تعارض حکم اولی و ثانوی

فصل اول: ماهیت حکم اولی و ثانوی.....	۷۵
گفتار اول: ماهیت حکم اولی.....	۷۵
گفتار دوم: ماهیت حکم ثانوی.....	۷۶
گفتار سوم: تفاوت های حکم اولی و حکم ثانوی.....	۷۷
گفتار چهارم: تفاوت حکم اولی و ثانوی با حکم حکومتی.....	۷۸
۱. ۴. قلمرو حکم حکومتی.....	۷۹
۲. ۴. تفاوت حکم حکومتی با احکام اولیه و احکام ثانویه.....	۸۰
۴. ۴. تفاوت احکام حکومتی و احکام ثانویه.....	۸۱
فصل دوم: حکم تعارض حکم اولی و حکم ثانوی.....	۸۵
دیدگاه اول: نظریه حکومت.....	۸۶

پیشگفتار

از مسائل مهمی که مسلمانان با کُفار و بیگانگان در رابطه با ارتباطات، معاهدات و قراردادهای بین المللی مواجه هستند و مع الاسف در برخی موارد، باعث استیلاء و سلطه کفار و بیگانگان بر مسلمانان می شود، مسأله تحریم شدن مسلمانان و انزوای دولت های اسلامی توسط دول کفر و در نهایت منجر به وارد شدن عسرو حرج شدید بر پیکره جامعه اسلامی و مسلمانان در مسائل سیاسی، اقتصادی و نظامی می باشد. از رهگذر این امر، تعارض قاعده نفی سبیل و قاعده نفی عسرو حرج در عرصه سیاسی و نظامی شکل می گیرد. در موارد تعارض این دو قاعده، با توجه به بررسی ملاک، مقدار و میزان سلطه و سبیل و مقدار و درجه عسرو حرج، و رعایت اقوی الملائکین و قاعده اهم و مهم، می توان برای حل تعارض به تفکیک بین امور مهمه با توجه به ملاک حکومتی بودن و ادله بالادستی و کلان بودن، قاعده نفی سبیل را مقدم بدانیم، بدین نحو که هر چند در برخی از معاهدات و قراردادهای بین المللی با دول کفر، منجر به بروز عسرو حرج شدید بر مسلمانان می گردد، لکن نمی توان به خاطر ادله بالادستی و کلان بودن، دست از قاعده نفی سبیل کشید، در این موارد باید در صورت امکان، عسرو حرج و مشقت وارده را تحمل نمود و به هیچ وجه، سبیل و سلطه کفار را پذیرا نباشیم. اما در امور غیر مهمه و غیر کلان با عنایت به ملاک امور غیر حکومتی و فردی بودن، در بعضی

از موارد، می‌توان با عنایت به در نظر گرفتن مکان و زمان جامعه اسلامی و شرائط کفار و با رعایت مصالح دول اسلامی و همچنین ملاک و معیار در حرج و مشقت شدید، قائل به تقدم قاعده نفی عسرو حرج شد، بدین صورت که در برهه ای از زمان به خاطر رعایت مصالح اهم، به صورت موقتی، سلطه و استیلای کفار را تحمل کرده تا جامعه اسلامی و مسلمانان دچار عسرو حرج فعلی یا استقبالی شدید و فاحش نگردند.

www.ketab.ir